

**Про допомогу учасникам антитерористичної операції
та діяльність Центру допомоги учасникам АТО
в Чернігівській області
(станом на 01.12.2017)**

В області продовжується робота щодо виконання **Указу Президента України від 18 березня 2015 року № 150 «Про додаткові заходи щодо соціального захисту учасників антитерористичної операції»**.

Своє життя за вільну і незалежну Україну на сьогодні віддав **161** наш земляк.

Родинам загиблих військовослужбовців та представникам правоохоронних органів надано статус члена сім'ї загиблого ветерана війни. Всі вони отримали довідки та посвідчення встановленого зразка та користуються пільгами відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Здійснюються додаткова робота щодо соціального захисту зазначеної вище категорії людей. Так, з 2015 року діють обласна та місцеві програми соціальної підтримки учасників антитерористичної операції та членів їх сімей.

Органами місцевої державної влади, громадськими організаціями та волонтерами здійснюється соціальний супровід та вирішуються проблемні питання учасників антитерористичної операції та членів сімей загиблих військовослужбовців. Ними налагоджено співпрацю з органами охорони здоров'я, освіти та громадськими організаціями для надання психологічної допомоги військовослужбовцям, які повернулися із зони проведення АТО.

У м. Чернігові створено антикризову раду, яка систематично проводить навчання із військовослужбовцями з питань профілактики постстресового синдрому. Надається допомога у набутті навичок поведінки при бойовому стресі.

В області здійснюється надання психологічної допомоги учасникам АТО та членам їх сімей. З цією метою місцевими управліннями соціального захисту населення області налагоджено співпрацю з органами охорони здоров'я, освіти та громадськими організаціями для залучення фахівців психологів.

На Чернігівщині вже майже 20 років функціонує центр радіаційного захисту та оздоровлення населення, де, з початком бойових дій на Донбасі, вже близько п'ятисот бійців пройшли комплексне медичне обстеження.

Для оперативного лікарського втручання керівництво Центру запровадило медичний реєстр учасників АТО з їхніми особистими даними та встановленими діагнозами.

Під час бойових дій на Сході у захисників все частіше почали загострюватись неврологічні хвороби. Постійне спілкування, сучасні ліки і навіть сеанси гіпнозу – є сучасними методами лікування воїнів.

Самі бійці зізнаються, що задоволені ставленням до них, а лікування вважають ефективним. Адже не в усіх медичних закладах їм можуть правильно встановити діагноз.

На майбутнє лікарі закликають всіх учасників АТО не залишати проблему в глухому куті, а звертатися до Центру та пройти комплексне медичне обстеження. Зробити це можна маючи лише пільгове посвідчення учасника бойових дій або довідку про безпосередню участь в АТО. *Ігор Березинський, регіональний медіа-центр МО України в Чернігівській області.*

В Центрі медичної реабілітації для учасників антитерористичної операції, що діє на базі Чернігівського обласного госпіталю ветеранів війни (вул. Волковича, 25), надається лікування всім учасникам АТО, які звертаються за допомогою.

Фахівці Центру психологічної реабілітації і лікування для учасників антитерористичної операції на базі обласної психоневрологічної лікарні надають психологічну допомогу нашим бійцям.

У психоневрологічній лікарні діє «Єдине вікно» для звернень учасників АТО – при приймальному відділенні лікарні (вул. Івана Мазепи, 3) та в реєстратурі обласного психоневрологічного диспансеру (Гомельське шосе, 4-й кілометр). Захисники країни обслуговуються позачергово.

У лікарні працюють телефони довіри: 676-542 (з 08:00 до 16:00), 697-023 (з 16:00 до 08:00).

Бійці та члени їхніх родин також можуть звертатись за консультативною допомогою на телефонну «гарячу лінію» (0462) 679-674, яка функціонує в обласному госпіталі ветеранів війни.

Крім того, учасники АТО мають право на безкоштовне лікування в санаторно-курортних закладах.

Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Чернігівської ОДА

Одноразова матеріальна допомога з Держбюджету надана 120 родинам (+0) загиблих (всього заявок – 121).

На реалізацію Програми фінансової підтримки членів сімей загиблих (померлих) учасників АТО на спорудження надгробка на могилі загиблих (померлих) учасників АТО у Чернігівській області на 2017 рік, передбачено видатки в сумі 2980,0 тис.грн. для виплати допомоги 149 сім'ям загиблих учасників АТО.

Станом на 08.11.2017 року надана грошова допомога 141 особі на суму 2820,0 тис. гривень. Залишок невикористаних коштів склав 160,0 тис.грн. у зв'язку з тим, що по решті (8 осіб) неможливо здійснити виплату грошової допомоги на спорудження надгробка з різних причин: відсутність членів сім'ї, які мають право на виплату зазначеної допомоги згідно з вимогами програми; за життя загиблі учасники АТО були зареєстровані та проживали у м. Київ, члени їх сімей також зареєстровані у місті Київ, де і отримали допомогу на отримання надгробка; члени сім'ї не мають право на встановлення статусу

члена сім'ї загиблого (померлого) ветерана війни; відсутність тіла та місця поховання. *Департамент соціального захисту населення Чернігівської облдержадміністрації.*

Відповідно до статей 15-1, 116, 118, 121, 122, 186 Земельного кодексу України, Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 № 898-р «Питання забезпечення учасників антитерористичної операції та сімей загиблих учасників антитерористичної операції земельними ділянками», Положення про Головне управління Держгеокадастру у Чернігівській області, затвердженого наказом Держгеокадастру від 17.11.2016 № 308, Головне управління в першочерговому порядку здійснює розгляд звернень учасників АТО та сімей загиблих учасників АТО щодо **відведення земельних ділянок**.

Так, станом на 29.11.2017 року в Головному управлінні Держгеокадастру:

- кількість поданих учасниками антитерористичної операції заяв на отримання земельних ділянок становить 8042 од.;

- прийнято 6349 наказів про надання дозволу на розроблення документації із землеустрою щодо відведення земельних ділянок загальною площею 7804,6114 га;

- прийнято 3856 наказів про затвердження документації із землеустрою та передачу земельних ділянок у власність загальною площею 4813,7748 га.

Інформація щодо забезпечення учасників антитерористичної операції та членів сімей загиблих учасників АТО земельними ділянками на території області розміщується на власному офіційному веб-сайті Головного управління Держгеокадастру у Чернігівській області (chernihivska.land.gov.ua).

Демобілізованим учасникам АТО, які звертаються до **центрів зайнятості області**, надається весь спектр соціальних послуг державної служби зайнятості – інформаційні та консультаційні, виплата матеріальної допомоги з безробіття, пошук роботи, участь в оплачуваних громадських та тимчасових роботах, профорієнтаційні послуги, для бажаючих розглядається можливість підвищення їхньої кваліфікації, професійної підготовки та перепідготовки, а також можливість започаткувати підприємницьку діяльність.

Протягом **січня-листопада 2017 року** в центрах зайнятості області перебувало на обліку **1037** безробітних з числа демобілізованих військовослужбовців - учасників антитерористичної операції, **345** з них звернулися у звітному періоді. Чисельність працевлаштованих (у тому числі самостійно та шляхом укладання цивільно-правових угод) за звітний період складає **224** особи (1 особа працевлаштована на новостворені робочі місця з наданням компенсації роботодавцю у розмірі єдиного внеску).

Проходили професійне навчання за направленням державної служби зайнятості 57 осіб та 52 безробітних цієї категорії були працевлаштовані після його закінчення.

За звітний період 28 демобілізованих військовослужбовців з числа учасників антитерористичної операції отримали допомогу по безробіттю для організації підприємницької діяльності одноразово.

У листопаді 2017 року за послугами до служби зайнятості звернулось 39 демобілізованих військовослужбовців - учасників антитерористичної операції, працевлаштовано (у тому числі самостійно та шляхом укладання цивільно-правових угод) 8 осіб.

Безробітні з числа демобілізованих учасників АТО залучаються до участі в громадських та інших роботах тимчасового характеру. У січні – листопаді 2017 року 120 осіб зазначеної категорії брали участь у таких роботах, у листопаді 2017 року – 1 особа.

Впродовж **січня-листопада 2017 року** безробітним учасникам АТО надано 5,9 тис. різноманітних профорієнтаційних послуг, в т.ч. 623 індивідуальних профконсультацій отримав 461 учасник АТО, 98 з них – із застосуванням профдіагностичного тестування, 12 осіб пройшли профвідбір.

З початку 2017 року в центрах зайнятості області проведено 222 інформаційні семінари для демобілізованих військовослужбовців, участь в яких взяли 672 безробітних учасники антитерористичної операції. До проведення таких семінарів активно залучаються представники соціальних партнерів служби зайнятості. Так, 66 заходів проведено за участю представників військкоматів та центру комплектування Державної прикордонної служби України, 22 семінари проходили за участю фахівців органів соціального захисту населення, 5 зустрічей проведені спільно з представниками центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, 14 семінарів відбулись за участі працівників центрів з надання безоплатної правової допомоги та 2 заходи проведені за участі представника Фонду соціального захисту інвалідів. Також, впродовж січня-листопада 2017 року в Чернігівському міському центрі зайнятості для 68 безробітних учасників АТО з метою надання їм психологічної підтримки та допомоги проведено 12 тренінгів за участю фахівця Психологічної кризової служби ГО Асоціації фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій для учасників АТО.

З метою активізації власних зусиль та підвищення мотивації до працевлаштування, опанування навичками складання резюме та проходження співбесіди з роботодавцями з початку 2017 року, за оперативними даними, 593 безробітні учасники АТО взяли участь в тематичних семінарах з техніки пошуку роботи.

Крім того, **впродовж січня-листопада 2017 року** 298 осіб цієї категорії залучені до семінарів з питань професійного навчання та здобуття актуальних на ринку праці професій. Крім того, в рамках проекту «Україна–Норвегія» в Чернігівському міському центрі зайнятості в січні-листопаді 2017 року для 38 військовослужбовців та членів їхніх сімей проведено 3 семінари з питань проходження професійної перепідготовки на курсах підвищення кваліфікації на базі Чернігівського технологічного університету. Також, виявляючи зацікавленість у продовженні військової служби, 281 безробітна особа з числа

учасників АТО впродовж **січня-листопада** поточного року відвідала інформаційні семінари з орієнтації на військову службу за контрактом в Збройних Силах України.

Учасниками семінарів з питань організації підприємницької діяльності, самозайнятості та ефективного ведення сільського господарства стали 124 безробітні особи з числа демобілізованих учасників АТО.

Для підвищення якості надання соціальних послуг та координації дій щодо соціальної адаптації та професійної реабілітації учасників АТО запроваджено на постійній основі їх анкетування.

Тісна співпраця органів влади, державних установ, громадських та волонтерських організацій, роботодавців сприяє більш швидкому та ефективному вирішенню проблем зайнятості та адаптації на ринку праці демобілізованих учасників АТО.

З метою широкого інформування учасників антитерористичної операції та членів загиблих учасників АТО щодо соціального захисту в області організовано роз'яснювальну компанію через засоби масової інформації та офіційні веб-сайти органів виконавчої влади. Так, на офіційному веб-сайті Департаменту соціального захисту населення обласної державної адміністрації діє рубрика «Соціальний захист учасників АТО», де розміщено Програму соціальної підтримки учасників антитерористичної операції та членів їх сімей у Чернігівській області на 2017-2018 роки, Пам'ятку для ветеранів війни із числа учасників антитерористичної операції щодо їх соціального захисту та Дорожню карту для демобілізованих військовослужбовців і членів сімей загиблих (померлих) учасників антитерористичної операції, в якій надано змістовну інформацію щодо соціально-правової допомоги тощо.

Вже близько двох років в Чернігові **працює центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги**. Представники центру надають юридичну допомогу найбільш незахищеним верствам населення, серед яких і учасники бойових дій.

Так, воїнам згідно нового законодавства, надається **правова допомога** з усіх питань на безоплатній основі. Допомога включає в себе весь юридичний спектр послуг, а саме консультації, складання заяв та позовів, представництво в судах всіх інстанцій та багато іншого.

Тож керівництво центру закликає всіх бійців не залишати свої правові проблеми в глухому куті, а звертатися безпосередньо до них. *За інформацією інтернет-видання «Чернігівщина».*

В області постійно діє **Центр допомоги родинам загиблих учасників АТО** – ГО «ЄДИНА РОДИНА ЧЕРНІГІВЩИНИ» (голова громадської організації – Шанський Микола Миколайович, тел.+38-093-926-14-95; +38-050-412-81-24). Організація займається проведенням обласних та районних заходів щодо вшанування загиблих учасників АТО, нагородження державними нагородами (посмертно) загиблих та вручення цих нагород членам родин загиблих; проведення обласного заходу «Єдина родина Чернігівщини»,

пільговий проїзд в громадському транспорті членів родин загиблих; будівництво в м. Чернігові меморіалу загиблим учасникам АТО тощо.

Події та заходи, що проходили в області протягом листопада п.р.

1 листопада 2017 року голова Чернігівської обласної ради провів робочу зустріч з упорядником та редактором щойно виданої ПАТ «Поліграфічно-видавничий комплекс «Десна» книжки «На палаючому Сході». Це видання побачило світ, завдяки праці десятків журналістів місцевих видань у рамках, прийнятої обласною радою галузевої Програми підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016-2020 роки, за кошти обласного бюджету.

В книжці вміщені розповіді про патріотів з Чернігівщини, які взяли участь у найгарячішій фазі Антитерористичної операції на сході України в період із 2014-го по 2016 роки, а також про героїв, які поклали своє життя за незалежність нашої Вітчизни.

Також на зустрічі було погоджено механізм безоплатного розповсюдження цього видання на теренах Чернігівщини таким чином, щоб воно якнайкраще сприяло військово-патріотичному вихованню нашої молоді. *Відділ інформаційного забезпечення та зв'язків з громадськістю виконавчого апарату Чернігівської обласної ради.*

У селі Карпилівка Козелецького району Чернігівської області **3 листопада 2017 року** відбулось відкриття меморіальної дошки на честь випускника цієї школи Олександра Кириєнка, який загинув у зоні проведення АТО. Право відкрити дошку надали матері бійця. Також цього дня військові 169-го навчального центру передали матері загиблого орден Богдана Хмельницького третього ступеня, яким Олександр Кириєнко нагороджений Указом Президента України від 2 вересня 2017 року (посмертно).

3 листопада на базі Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського відбулася творча майстерня «Подорож до себе» для практичних психологів, соціальних педагогів, спеціалістів відділів освіти органів місцевого самоврядування, методистів районних (міських) методичних кабінетів (центрів) відділів освіти райдержадміністрацій, управлінь освіти міських рад, які відповідають за питання психологічної служби. Участь взяли 114 осіб. У рамках заходу були проведені майстер-класи: «Робота зі стресом та травмою в тілесноорієнтованій психотерапії», «Презентація тренінгової програми «Шлях до успіху»: робота практичного психолога з дітьми учасників АТО, переселенцями, дітьми, що знаходяться в кризових станах». Протягом занять учасниками практично опрацьовані вправи, надані методичні рекомендації.

6 листопада методист обласного центру практичної психології і соціальної роботи взяла участь у зустрічі зі старшим військовим капеланом, полковником військово-повітряних сил США, який має досвід роботи в бойових умовах, військових шпиталях. У рамках зустрічі обговорені питання: «Бойовий стрес:

моральна травма», «Від жорстокості до дому: військове мислення проти мирного». Захід організовано громадськими організаціями «Чернігівська міська асоціація «Конкордія», «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій», Державна служба у справах ветеранів АТО, Чернігівська міська рада ветеранів АТО.

6 листопада 2017 року у Чернігові біля Єкатерининської церкви відбулося прощання з бійцем АТО **Ігорем Пашенком**.

Чернігівець Ігор Пашенко 1974 року народження. Проходив службу в 80 аеромобільній бригаді ВЗ 720. Він помер 04.11.2017 року від важких поранень, отриманих у 2014 році біля п. Опитне Донецької області під час антитерористичної операції на Сході України.

Для вшанування пам'яті загиблого учасника антитерористичної операції **Пашенка Ігоря Івановича**, старшого солдата Збройних Сил України та пам'яті військовослужбовців – учасників АТО, які загинули, захищаючи незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України, мирних жителів на сході України, **6 листопада 2017 року** в місті Чернігові оголошено **Днем жалоби**.

На знак скорботи за загиблими на будівлях і спорудах органів державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій міста були приспущені Державні Прапори України з чорною стрічкою.

Крім того, на території міста було обмежено проведення розважально-концертних заходів та заборонено звучання розважальної музики на ринках, у закладах торгівлі та ресторанного господарства, в громадському транспорті, вуличного мовлення.

7 листопада у культурно-мистецькому центрі «Інтермеццо» міста Чернігова зібрались активні патріоти Чернігівщини, безпосередні учасники Революції Гідності та російсько-української війни. Волонтер та активіст організації Вільні Люди, учасник Революції Гідності Ліля Мусіхіна презентувала книгу «Коли захиталось небо, або V, що означає – Вільні».

Події, описані у книзі – це жива історія української нації. Книга присвячена героям російсько-української війни на Сході, що загинули в боротьбі за соборність та незалежність України.

8 листопада в Чернігові біля пам'ятного знаку «Борцям за волю та незалежність України» відбулися урочисті проводи майбутніх захисників Батьківщини до лав Збройних сил України.

Привітати призовників та побажати їм сумлінної служби прийшли голова обласної ради, військовий комісар обласного військового комісаріату, ветерани АТО, голова обласної громадської організації «Єдина родина Чернігівщини, інші почесні гості, а також учнівська і студентська молодь, громадськість міста.

Оскільки за давньою українською традицією головним оберегом проводів до армії завжди було і залишається материнське благословення, тож

представниці обласної громадської організації «Єдина родина Чернігівщини» вручили призовникам символічних янголів-охоронців.

У місті Прилуки Чернігівської області **8 листопада 2017 року** у загальноосвітній школі № 10 відкрили **музей бойових прапорів**. Кожен прапор є символом різних родів військ, які сьогодні захищають Україну від російської агресії.

У день відкриття музейної кімнати колекція поповнилась стягом 3-ї роти 1-го батальйону 1-ї танкової бригади «Сіверська», який подарував голова громадської організації «Патріот Прилуки». У школі встановлено дошку пошани випускникам та батькам учасників АТО. *Прес-служба Прилуцької міської ради.*

9 листопада організатори обласної патріотично-виховної програми «Війна, якої немає» у Чернігові підсумували її результати. Цього ж дня на Красній площі відбулося урочисте закриття виставки «Блокпост пам'яті», що посіла особливе місце у реалізації проекту.

Понад місяць групи студентів, вихованців шкіл та професійно-технічних закладів з усієї області відвідували в Обласному молодіжному центрі виставку, яка відображає бойові дії на сході України, розповідає про долі героїв – захисників Вітчизни. Учасники програми переглядали фільми патріотичного спрямування, а також організували флешмоби у центрі Чернігова в пам'ять про полеглих воїнів.

Надалі виставка попрямує до Києва, до шкіл і ліцеїв. Але на цьому просвітницька робота не припиняється, продовжить її виставка «Портрет солдата». До Чернігова вона виїхала з Волновахи і відкриється наступного понеділка.

До урочистостей також долучилися курсанти Академії державної пенітенціарної служби, які провели патріотичний флешмоб. А всі учасники вшанували загиблих героїв хвилиною мовчання та покладанням квітів до меморіальної стели загиблим в АТО чернігівцям.

10 листопада п.р. наші бійці у Авдіївці, Красногорівці, місті Попасна отримали допомогу від Волонтерського центру «Справедливість».

Маскувальні сітки, цвяхи, мішки для укріплень, теплі речі, ковдри, продукти харчування, питна вода – це навіть не повний список того, що доправили наші волонтери.

Діти передали захисникам вітання з мирної землі: волонтери привезли від них малюнки. *Прес-служба Руху Валентина Наливайченко «Справедливість» у Чернігівській області.*

13 листопада у Чернігові відбулося відкриття фотовиставки журналіста, фотографа Віки Ясинської «Портрет солдата».

На фотовиставці було представлено серію психологічних портретів воїнів, які ціною життя захищають українську державність на Донбасі. Вражаючі фотороботи поєднані з цитатами бійців про їхні думки, переживання та військовий досвід на фронті.

14 листопада п.р. Президент України підписав Указ про відзначення державними нагородами.

Орденами «За мужність» третього ступеня посмертно нагороджені старший солдат **Юій Сорока** та солдат **Олександр Ільчишин**.

Олександр Михайлович Ільчишин (20.06.1989-24.08.2016), народився в місті Мена Чернігівської області, солдат Збройних Сил України, учасник бойових дій на сході України у складі 41-го окремого мотопіхотного батальйону (1-а окрема танкова бригада). Брав участь у визволенні Слов'янська, Красного Лиману та Попасної.

2 вересня 2014 року, після складної операції, впав у кому. Помер 24 серпня 2016 року, не приходячи до свідомості, вдома, у місті Мена.

Похований у місті Мена Чернігівської області.

Сорока Юрій Васильович (0411.1974-11.06.2017), народився у селі Гмирянкa Ічнянського району Чернігівської області, солдат Збройних Сил України, командир відділення технічного забезпечення військової частини В 2254 59-ї окремої мотопіхотної бригади.

Загинув 11 червня 2017 року у районі села Кальчик Нікольського району (Маріупольський напрямок) Донецької області.

Автомобіль, у якому перебував боєць, потрапив під обстріл.

Похований у селі Гмирянкa Ічнянського району Чернігівської області.

16 листопада з ходом реформування Чернігівського обласного військового комісаріату у територіальний центр комплектування та соціальної підтримки в рамках реалізації пілотного проекту мали можливість ознайомитись працівники Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Чернігівської обласної державної адміністрації.

Одна з новацій – створення на базі Чернігівського обласного та Козелецького районного військових комісаріатів нових посад – рекрутів-інструкторів, які займаються пошуком та підбором потенційних кандидатів для військової служби за контрактом всіх родів військ Збройних Сил України.

Наразі діяльність рекрутів є лише експериментальною, проте від результатів цього експерименту залежить подальший розвиток в Україні військової служби за контрактом.

Вже зараз можна сказати, що експеримент дає результати. Так, зокрема, у Козелецькому районі Чернігівської області відбулося виконання плану з набору контрактників на 120%. *Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Чернігівської облдержадміністрації.*

16 листопада в соборі Святої Великомучениці Катерини відбулася поминальна літія за правоохоронцями, які загинули в бою із російськими окупантами в станиці Луганській.

Герої загинули 16 листопада 2014 року в бою з диверсійно-розвідувальною групою російсько-терористичних військ, яка намагалася прорватися в український тил в районі залізничного переїзду біля Станиці Луганської.

Тоді загинули троє бійців – Віктор Запека, Андрій Іщенко та Олександр Найдьон. Ще п'ятеро побратимів отримали поранення різного ступеню. Влітку 2016-го від отриманих в тому бою ран помер ще один патріот з цієї когорти – Роман Лось.

Протоієрей Святої Великомучениці Катерини відправив поминальну літію за загиблими бійцями спец підрозділу «Чернігів» та усіма уродженцями Чернігівщини, які віддали життя за свободу і незалежність України, померлих від ран та замордованих окупантами у полоні.

Після поминальної літії побратими відвідали могили Героїв та поклали квіти до місць вічного спочинку бійців. *Сектор комунікації поліції Чернігівської області.*

16 листопада відбулося чергове засідання координаційної ради з питань національно-патріотичного виховання.

Перше, що обговорили присутні, - результати обласної патріотично-виховної програми «**Війна, якої немає!**». Заходи, які відбувалися більш ніж місяць у Чернігові, не залишили байдужим нікого. Особливо молодих людей.

Жваву дискусію у членів Координаційної ради викликала програма заходу «Чернігівський майдан» на 20-21 листопада, приуроченого до Дня Гідності та Свободи. Ініціатори цієї акції – представники ГО «Центр «Апельсин» розповіли про заплановане, в тому числі, проведення тематичного «круглого столу» та віче «Герої не вмирають».

Також обговорили основні напрями діяльності органів влади та громадських організацій щодо увіковічення пам'яті учасників бойових дій на території інших держав, учасників АТО, а також організації пошукової роботи. Аби кожний пам'ятник не залишився поза увагою, до роботи слід активно залучати об'єднані територіальні громади. *Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Чернігівської облдержадміністрації.*

Учасники АТО безкоштовно проходять професійне навчання. Чернігівській області з держбюджету виділено 1,047 мільйона гривень.

Цього річ 140 бійців скористалися правом на перепідготовку або здобуття нової спеціальності.

Ще 241 особа бажає скористатися цією пільгою і перебуває в черзі на отримання послуг з професійного навчання.

Реалізація програми, спрямованої на здобуття або удосконалення професійних знань, умінь та навичок учасників АТО, сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності на ринку праці та дозволяє колишнім бійцям працювати за уподобанням.

21 листопада п.р. на фасаді Чернігівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 33 встановлено меморіальну дошку двом бійцям з Чернігова, випускникам цього навчального закладу, які віддали своє життя за суверенітет та збереження територіальної цілісності України – **Володимирі Ющенку та Олександрі Шуріну.**

Ющенко Володимир Михайлович (24.09.1991-04.09.2014).
Нагороджений орденом «За мужність» третього ступеня (помертньо).

Шурін Олександр Миколайович (03.04.1986-20.05.2015).

Вшанувати пам'ять учасників АТО прийшли рідні та близькі загиблих, побратими, представники громадських організацій, учні та вчителі школи, громадськість.

21 листопада в Україні відзначається **День Гідності та Свободи**.

Свято приурочене двом знаковим подіям, які відбувалися на Майдані Незалежності у Києві: Помаранчевій революції 2004 року та Революції Гідності 2013 року.

Під час Революції Гідності, відстоюючи демократичне майбутнє нашої держави на Майдані, більше сотні українців віддали свої життя. Троє з Героїв Небесної Сотні - з Чернігівщини: Василь Прохорський, Андрій Мовчан та Віктор Орленко. До їх могил представники влади і громадськості поклали квіти, в знак їх світлої пам'яті схилили голови під час хвилини мовчання, у промовах відзначили їх незламність, патріотизм і любов до батьківщини.

В селі Осняки Ріпкинського району квіти лягли до могили та пам'ятного знаку учасника Революції Гідності, Героя Небесної Сотні Андрія Мовчана.

У Ріпкинській загальноосвітній школі № 2 відбулась тематична акція «Будьмо гідними слави Героїв», в якій взяли участь Валентина Мовчан – матір загиблого Героя Андрія Мовчана, воїни АТО, учасники революційних подій в Україні 2004, 2013-2014 років, громадськість та молодь, керівництво району.

Учасники заходу поклали квіти до меморіального комплексу Героям АТО та Небесної Сотні і пам'ятного знаку «Борцям за волю і незалежність України» в селищі Ріпки Чернігівської області.

Хвилиною мовчання та запаленими свічками у місті Бахмач Чернігівської області вшанували пам'ять Героя Небесної Сотні Василя Прохоровського.

Свого Героя вшановували і на Ніжинщині. В селі Талалаївка керівники району та громадськість поклали квіти до могили учасника Революції Гідності, Героя України Віктора Орленка.

У кожному районі та місті Чернігівської області також вшанували пам'ять всіх загиблих земляків, які віддали своє життя, захищаючи суверенітет України в зоні АТО. *Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Чернігівської облдержадміністрації.*

Аби вшанувати полеглих героїв, **21 листопада**, у Чернігові біля стели Героїв Небесної Сотні відбулося віче «Герої не вмирають». Виступили учасники Євро майдану та Революції Гідності, відбулися молебень, покладання квітів та запалення лампадок.

21 листопада п.р. у День Гідності та Свободи України учасники АТО та волонтери провели зустріч із старшокласниками школи № 14. Це була година патріотичної гідності під назвою «Навіки слава Україні, героям слава навіки».

Учасники воєнних дій на сході нашої держави продемонстрували учнівській молоді сучасну воєнну зброю та правила поводження з нею. *Прес-служба Чернігівської міської ради.*

Усі бажаючі стати ближчими до історії України останніх років, в **листопаді п.р.** ознайомилися в Державному архіві Чернігівської області з фотодокументальною виставкою «До Дня Гідності та Свободи». Виставка працювала на базі архіву з **21 по 24 листопада п.р..**

На виставкових стендах презентовано 50 світлин, копії надрукованих видань тощо. Усі документи свідчать про події Революції Гідності, що відбувалися в Києві та Чернігові.

Крім того, експозиція містила матеріали про сьогоднішніх захисників України та волонтерський рух.

24 листопада до Станиці Луганської вирушили матері загиблих Героїв Чернігівщини, аби побувати там, де обірвалося життя їхніх синів. Разом з ними поїхали волонтери та бійці 13-го батальйону і батальйону «Чернігів» - безпосередні учасники бойових дій.

Супроводжував подорожуючих настоятель Єкатерининської церкви у Чернігові отець Роман (Кіник). Перед початком поїздки відбувся спільний молебень у єкатерининській церкві. Священик благословив учасників поїздки, з ініціативою якої виступили представники громадської організації «Єдина родина Чернігівщини». Жінки підготували українським бійцям теплі речі, продукти харчування, а також передадуть малюнки дітей з побажаннями закінчення війни та повернення миру в Україну.

24 листопада у Менській районній бібліотеці відбулась патріотична акція «Журавлик надії». Традиційно паперовий журавлик, складений в техніці оригамі, вважається інтернаціональним символом миру, а ще, на Сході вірять, що складаючи фігурку, майстер вкладає в неї частинку свого тепла. В рамках акції молоді запропонували скласти паперових журавликів в техніці оригамі як символ надії на краще життя та написати свої побажання для воїнів АТО.

Пізніше ці журавлики з побажаннями будуть передані через місцевих волонтерів на схід України. У такий спосіб молодь висловила свою любов, повагу і підтримку нашим захисникам.

28 листопада 2017 року в Донецькій області від кулі снайпера російсько-терористичних бандформувань загинув військовослужбовець військової служби за контрактом 25-ї десантно-штурмової **Маслов Віктор Олегович**, 1968 р.н., уродженець села Данівка Прилуцького району Чернігівської області. Поховання Героя відбудеться 01.12.17р. на кладовищі в с.Даньківка Прилуцького району Чернігівської області.

Співпраця органів виконавчої влади області з Центром допомоги учасникам АТО та іншими громадськими організаціями, волонтерами, що допомагають учасникам АТО та їх родинам, продовжується і знаходиться на постійному контролі в облдержадміністрації.